

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 11. avgusta 1858.

Ktere ovce bi utegnile za gorate kraje najbolj biti?

Znano je sploh, da v goratih krajih se merinoške ovce ne obnašajo dobro; toraj bi radi ktere druge dobili, da bi ovčjo rejo s pridom špogali.

Taka ovca je tista, ki jo imamo na Jezeru na Koroškem in Kokri na Krajskem ali prav za prav tam, kjer se koroška in krajnska dežela stiskate (Seelander und Kanckerschaf).

Jezerska ovca je posebno pleme navadne ovce; ima belo volno in upognjeno čelo, dimaste obloge krog oči, dolge enmalo pobešene ušesa, in če so te ovce na višjih krajih, so tudi večji in težji, med tem ko se na ravninah sčasoma v navadno drobnico spreobernejo. Rodovitne so jezerske ovce zlo, skorej vsaka ima v dveh letih po tri jance (jagneta); strižejo se po trikrat, namreč o božiču, o binkošti in po malem Šmarnu (sred mesca kimovca) — in nastriže se volne od vsake ovce po 3 funte, ktero prodajajo Jezerci in Kokričanji funt po 40 do 45 kr.; vpitajo se prav rade, in ako so do dobrega spitane, vagajo po 120 do 130 funtov; uterjene so pa jezerske ovce tako, da nobeno pleme v celi Evropi ni terdnejše natore, zakaj one ostanejo vedno, noč in dan, v planinskih pašnikih večidel pod milim nebom, le večji posestniki so jim boljše staje napravili, kamor jih ob hudih vremenih in ponoči uganjajo.

Nepitane brave prodajajo Jezerci po 3 do 6 goldinarjev, pitane pa po 7 do 10, ovne za pleme pa po 9 do 12 gold.

Kdor si želi jezersko ovčje pleme omisliti, naj se zastran tega na Jezero (Seeland) oberne do gosp. Petra Štular-ja, kateri je imel svoje ovce tudi v pariški in dunajski razstavi, za ktere je prejel tudi pohvalno pismo. On bo gotovo vsakega rad pošteno postregel.

Gospodarske skušnje.

(Kako se dá spoznati: kateri krompir je bolan, kateri pa ne?) Bolni krompir se spozná na perji ali krompirjevcu, bo berž rekel ta ali uni. To je res, da černo in smerdljivo perje je znamenje bolezni, — al vès krompir, ki ima černo perje, še ni viditi bolan, če se izkoplje in ogleda; boš li zdaj rekel, da ni bolan? Ker pa krompir, kakor skušnje učé, večkrat še le v kletih (keldrih) gnjiti začné, in ker se včasih na perji poprej ni vidila krompirjeva bolezen, bi utegnulo marsikteremu gospodarju važno biti, da bi za gotovo vedil: ali je pridelal zdrav ali bolan krompir? Prof. Way v časniku „Lüdersdorfer Annalen der Landw.“ svetuje to-le poskusiti: Zreži krompir na več koscev in položi nekoliko koscev v mleko spod krave (frische Milch), in postavi mleko na ognjišju tako, da bode mleko gorko; tako naj v gorkem mleku ležé kosčki krompirja skoz 4 ali 5 ur. Če je krompir bolan, se zasiri mleko; če ne, pa ne.

Naj se poskusi, ker skušnja je lahka. Žalostnega serca smo unidan zvedili, da po Dolenskem na več krajih (pa tudi okolj Ljubljane) letos krompir zlo čern prihaja — gotovo znamenje, da je bolan. Važno bo tedaj tudi na takih njivah, kjer perje še ni černo, zvediti: ali je krompir v zemlji zdrav ali ne. Naj se za to Wayeva skušnja poskusi!

(Kako na Francozkem podpirajo s sadjem obložene drevesa). K drevesu postavijo prav močen kol, ki je višji kakor verh drevesa. Na zgornjem koncu tega kola privežejo vervi (štrike) in s temi privežejo veje, ktere teža sadja šibi, da jih vzdignejo in tako na vervih kviško deržé. Veje ostanejo pri taki podpori v naravnem stanu; veter jih ne zlomi, ker se mu udajajo kakor hoče, insad na drevesu dobiva solnčne svitlobe in gorkote kolikor jo potrebuje, da veselo zori.

(Breskvino perje strup za govejo živino). Listi iz Frauendorfa so že več prigodb naznanili, iz katerih zvémo, da goveda, če breskvinega perja pojedó, kmali tudi pocerkaajo.

(Vino zboljšati, če se, kakor pravijo, vleče). Najbolje za to je, da se sod, kjer je vlečljivo vino, namesto z vinom, le z merzlo vodo iz štirne zaliva.

(Smoliko z drevja odpraviti). Smolika se najraje drevés košičnega sadja prijema; muzga, ki iz smolikastih drevés solzí, svoje vodene dele na zraku izpuhti, ostanjki pa se sčasoma kakor smola sterdijo. Smolichen tok napravi raka in žlambor drevesu, po katerem s časom oslabí, hira in hira, dokler se popolnoma ne posuší. Ti bolezní so posebno drevésa na močirnih vertih podveržene, posebno pa marelice, breskve in češnje. Gotovo pomoč zoper to bolezen je vertnar Hervey našel, kateri je blizo 40 let v slovečih drevesnicah v Carthausi v Parizu služil. Smolika se posname s kakim ostrim orodjem doli, in bolni del se izreže do zdravega lesa; potem pa se rana s kislico tako močno dergne, da se perje in stebila kislice (Sauerampfer) v nji razmečkajo in nje sok va-njo potegne. Rana se potem kmali z novim lubom zaraste in smolike je konec. — Tako pravi vertnar Hervey. Naj se poskusi; kislice je poleti povsod dosti. Ali se bo pa dala smolika, ki je notranja drevesna bolezen, tako lahko z unanjim zdravilom ozdraviti? Ne priségli bi na to ne; al, kakor smo že večkrat rekli: Vse skušajmo; kar je dobrega, to pa obderžimo.

Obertnijstvo.

(Lastnosti slabega in dobrega usnja za podplate). Kdor hoče vediti, ali so podplati dobri ali ne, naj pazi na naslednje lastnosti: Če je usnje kakor goba mehko in lahko, ali če je na obrezku čez in čez enako rujavo, je to znamenje, da ga je apno prežgalo. Sploh je napačno ustrojeno usnje na obrezku črnkasto, gobasto, in po sredi obrezka ima črnkasto ali belkasto liso. Gotovo znamenje dobro izdelanega usnja je, ako se kos usnja iz kože vreže in s kladvom stolče, potem pa se zopet pomeri s krajem, iz katerega je bil izrezan in se ž njim popolnoma

ujema in nič dalji ni, taka roba je dobra roba. Kdor ima več sort usnja in hoče njegovo dobroto zvediti, naj od vsake sorte enak kos odreže, in naj ga natanko zvaga, nekoliko časa v vodo namakati dene, potem pa zopet zvaga; najboljša je tisto, ktero po namaki nič težje ni, se je tedaj najmanj vode navzelo. Znamnje dobre teletine je, da so kože enakošne, čiste, jederčaste, tanke, maloprogaste; če telečjo kožo suho ošlataš, mora mehkega otipa ne pa ojstra biti. — Juhtino rusovsko so bili na Nemškem, Ogerskem in Francozkem ponarejati pričeli, al do zdaj so le usnje napravili, ktero je po videzu rusovski juhtini sicer podobno, pa nima nikakor njenih lastnost. Znamnje prave rusovske juhtine je, da, če se mane, zavonja po sožganem usnji; to tudi okus pričuje.

Kdor rusovsko juhtino kupuje, se mora posebno pri kupovanju varovati, da premočene ne stakne, to je, take, ktera se je na morji ali sicer na vodah zmočila; te kože imajo belkaste in črnkaste lise po sebi, in če so bile rudeče, zgubé večidel vso rudečo barvo.

Razglas.

C. kr. kmetijska družba v Lincu bo 31. avgusta in 1. septembra napravila razstavo živine in kmetijskih orodij in mašin; s to razstavo bo družba sklenila tudi poskušnjo kónj v dirjanji in pa z vožnjo; tudi orali bojo, in kdor bo lepše in hitreje oral, bo prejel premijo.

Slavna kmetijska družba v Lincu je povabila tudi našo, naj skusi napraviti, da tudi kateri gospodarji iz Krajnskega pridejo tisti čas v Linc.

Krajnska družba naznanja to povabilo svojim častitim družbenikom, naj, kdor more, gré takrat v Linc, kjer bo gotovo marsikaj koristnega vidil.

Prijazna beseda o spominkih.

Bela Ljubljana, in ž njo slovenska domovina, spolnuje lepe dolžnosti spoštovanja in hvaležnosti do slavnih mož, verlih rojakov, ker se pripravlja s častnimi spominki očitno poslati Radeckega, Vodnika in Knobleherja, in s tem pokazati vesvoljnemu svetu, kako da spozna in spoštuje zasluženja verlih junakov za državo, národnost in vero. Prav tako! ker kdor stavi drugim slavne spominke, slavi ravno s tem tudi sebe; država, národnost in vera so pa tudi trije tečaji, okoli katerih se suče vse naše življenje od zibeli do merzlega groba; za nje živimo, za nje moramo darovati vse dušne in telesne moči, ako hočemo biti zvesti državljani, pošteni domorodci in dobri kristjani. O tem ni nobene dvombe.

Kje pa naj bi se postavili omenjeni spominki?

Nisem poklican, vtikati se v te zadeve, vendar prosim, ne zamerite mi, ako razodenem svoje misli. Radeckemu ga mislite postaviti v sredo zvezdnega drevoredja, Vodniku na kak očitni kraj in za Knobleherja se še ni ustanovilo, kje: ali v kako cerkev, ali pa na pokopališe.

Velika lepota ljubljanskega mesta je brez dvombe zvezdno drevoredje (Sternallee). Ondi se shaja in spreha v hladivni senci košatega drevja ljubljanska gospóda, in ptujec, pridši v Ljubljano, ako se ogleduje le nekoliko po mestu, zaide gotovo tudi v to prelepo drevoredje. Zato pa skerbi hvalevredno mestna gosposka, da je ta kraj lep in vabiven za domače in ptuje. In glejte, tû sem bi jaz postavil vse tri spominke, (in kolikor bi se jih postavilo morebiti še v prihodnje) vsacega posebej na eno zeleno tratico med potmi po drevoredji. Ogradil bi jih z ličnimi železnimi ograjami, in sedanje lesene ograje do njih bi toliko odperl, da bi prišel lahko vsak do njih, ter ogledoval njih saj dopersne podobe in prebiral v kamen ali v železo zapisane spo-

minske besede. Zvezdno drevoredje, že zdaj lepo, bilo bi potem še toliko krasneje, ker bi ga zališali spominki imenitnih mož, ki jih po vsej pravici v zvezde kujemo zavolj njih mnogega zasluženja, in ki so in bodo tudi zmeraj nam in našim naslednikom svitle zvezde občudovanja in posnemanja — uzori ljubezni za cesarja, narod in vero. Šetajočega po sprehajališču bi hladilo prijazno drevje na telesu, ozir na spominke pa bi unemal dušo za vse blago, edino pravo in sveto. Lepota ljubljanskega mesta bila bi potem še le prava krasota — radovališe za dušo in telo.

Le zastran Knobleherja bi mi utegnil kdo ugovarjati, da se bolj spodobi njegov spominek v kako cerkev. Vprašam: zakaj? v katero in kam? Ne postavite ga lahko kam, da bi ne kazili in žalili ž njim sedanje enoličnosti v cerkvi. Ljubljana in vsa domovina se je vdeleževala njegovega dela in truda; postavite tudi njegov spominek na prav očitni kraj, „da vidijo njegove dobre dela in hvalijo Očeta, ki je v nebesih.“ Truplo njegovo pa naj počiva ondi, kjer je zdaj, — in kar bi se potrosilo na njegovo prepeljavo, naj se oberne bolj v prid nesrečnih zamurcov.

To so moje misli o spominkih. Vseč so bile še vsakemu, komur sem jih razodel, ali bodo tudi Vam? — Probate omnia, et quod bonum, tenete!

V Cérknici.

Andrej Likar.

Nove bukve o krajnskem polku.

Ni davno, kar je prišla v Gradcu knjiga v nemškem jeziku na svitlo z napisom: „Geschichte des k. k. Prinz Hohenlohe-Langenburger-Infanterie-Regiments Nr. 17 seit dessen Errichtung 1632 bis 1851 von dr. F. Steiner, ehemaligem Auditor im Regimente.“ To je: „Zgodovina c. k. infanterijskega *) regimenta knez Hohenlohe-Langenburškega št. 17 od leta 1632, ko je bil osnovan, do leta 1851, od dr. F. Steiner-a, bivšega regimentnega auditorja.“

Regiment, katerega zgodovino popisuje imenovana knjiga, je naš krajnski regiment. Napravljen leta 1632 je eden najstarejših polkov cesarskih; ker cesarska armada ima samo sedem regimentov, kateri so starejši od tega. Zgodovina pripoveduje, da je bil že v kervavi bitvi pri Lützen-u (6. nov. 1632), v kateri je bil junaški švedski kralj Gustav Adolf ustreljen; gledé občne avstrijske zgodovine spada tedaj naprava našega regimenta v žalostno dobo, ko je 30letna vojska pod cesarjem Ferdinandom II. zemljo našega cesarstva s kervjo napajala. Do leta 1817 se ta regiment ne tiče nič naše domovine; imenovano leto se je preselil iz Českega na Krajnsko. Od tega leta do jeseni 1847 je šel dvakrat na Italijansko, kamor so ga punti klicali, namreč 1820 do 1821 in potem zopet 1831 do jeseni 1835. Leta 1845 (24. septembra) je prejel tri nove bandere, s katerimi si je tri leta pozneje zopet v Italii slavne vence hrabrosti pribojeval. Črni oblaki so se začeli namreč že leta 1847 na političnem obnebi Evrope zberati in rajnki maršal Radecki je sprosil iz Dunaja več regimentov v Italijo, med katerimi je odrinil naš regiment 1. in 3. novembra 1847 iz Ljubljane. Leta 1848 je užgal francozki punt hude viharje skorej po celi Evropi. Italijani so se vzdignili in kmalo za njimi Madžarji. Sardinski kralj, Karl Albert, pohlepen po večjem posestvu, se je združil z italijanskimi puntarji in prevlekel italijanske dežele našega cesarja z vojsko, ktera mu je pa prinesla namesti slave in večjega posestva sramoto in smert. V celi italijanski vojski, od začetka punta v Milanu 19. marca 1848

*) Infanterija ali pešci se imenujejo te verste vojaki po neki španjski kraljični, ktera je, da je svojega premaganega očeta otela, zbrala množico péš mož, s katerimi je Maure premagala. Kraljične se imenujejo na Španjskem infantinje; in od tod ime „Infanterie.“